

Overwegingen bij het idee/voorstel voor het vestigen van een 'Huis van Eelde' op de plek van de appelhof van De Buitenplaats.

In het kader van de ontwikkeling van een visie voor het centrum van Eelde is door het bureau Includi het idee geopperd om op de locatie van de appelhof (boomgaard) van het ensemble De Buitenplaats in de toekomst een dorps huis/cultureel centrum te vestigen. Dit 'Huis van Eelde' is politiek en maatschappelijk gewenst.

De appelhof maakt deel uit van de tuin van De Buitenplaats. De tuin is ontworpen door landschapsarchitect Jørn Copijn en tuinarchitect Charlotte Korthals Altes. Zij ontwierpen de tuin in samenspraak met Janneke van Groeninge (1943-2007), medeoprichter van het museum en bevlogen tuinliefhebber. Bij het tuinontwerp lieten zij zich inspireren door uiteenlopende tuinstijlen. Tussen 1996 en 2000 werd de Museumtuin ontworpen en gerealiseerd. Hierbij is ook de appelhof aangelegd. De appelhof ligt aan de noordzijde van de tuin en wordt begrensd door een slangenmuur zoals die in de 17e en 18e eeuw in de mode was op buitenplaatsen. In de warme holtes van deze muur met slingervorm groeien druiven en rozen. De muur is omzoomd door bloemenborders.

De appelhof is een reconstructie van de boomgaard die hier rond 1640 al te vinden was. De eerste omschrijving van de rassen is te vinden in het aantekenboekje uit 1716 van Johan Ludolf Nijsingh (1684- 1720), toenmalig eigenaar van het Nijsingh huis en de omliggende hof. In het aantekenboekje geeft hij een nauwkeurige omschrijving van de verschillende appelrassen en hun eigenschappen.

In 2006 werd geconcludeerd dat de bomen uit de eerste aanleg te dicht op elkaar waren geplant. Daarnaast waren er soorten die niet op de oorspronkelijke lijst uit 1716 stonden. Daarom is op basis van de oorspronkelijke rassenlijst door pomoloog Coen Ballintijn de boomgaard van nieuwe bomen voorzien. Hierbij is gebruik gemaakt van de oorspronkelijke appelrassen. Er zijn nu 21 oude rassen in de boomgaard te vinden.

Hoewel de appelhof betrekkelijk recent is aangelegd vertegenwoordigt deze toch een zekere waarde:

- Het vormt een wezenlijk onderdeel van de tuinaanleg, niet alleen in ruimtelijke maar ook in functionele zin, vanwege de functie als nutstuin als aanvulling op de siertuin. Appels uit de appelhof worden gebruikt voor de bereiding van gerechten op De Buitenplaats, zoals dat vroeger ook gebeurde.

- De appelhof staat op de plek van de 17^e eeuwse boomgaard en is in die zin dus een waardevolle referentie naar de historische functie van deze plek als boomgaard. Het vertelt daarmee een deel van de geschiedenis van de plek.
- De aanwezige appelbomen zijn inmiddels uitgegroeid tot jongvolwassen bomen en de aanwezige appelrassen zijn oud en zeldzaam.

Het realiseren van een gebouw op de plek van de appelhof heeft gevolgen voor de bovengenoemde waarden. Bij het ontwerp, de inpassing en de realisatie van een gebouw zal dan ook zoveel mogelijk rekening gehouden moeten worden met deze waarden. Dat kan op verschillende manieren:

- Het gebouw qua footprint en volume beperkt houden, zodat de beleving van de tuin niet wordt aangetast en in ieder geval de slangenmuur en een deel van de appelhof behouden kunnen blijven.
- Het op een passende wijze situeren van het gebouw in de tuin, zodat de uitstraling van de tuin en het ensemble als geheel niet wordt aangetast.
- Zorgen voor een hoogwaardige architectuur en deze architectuur laten aansluiten bij de historische functie van de plek en/of de aanwezige bouwstijlen van het ensemble. Bijvoorbeeld door met de vormtaal te refereren aan een kas/oranjerie, een bouwhuis (bijgebouw van het Nysinghuis) of een organisch vormgegeven paviljoen (aansluitend bij het museumpaviljoen).

Het Drentse Landschap gaat er overigens vanuit dat we hierover met alle stakeholders in gesprek gaan om zo samen te komen tot een goede oplossing voor dit vraagstuk.